

Alþingi
Erindi nr. P 139/381
komudagur 25.11.2010

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 24.nóvember 2010

UMSÖGN Hagsmunasamtaka heimilanna (HH)

139. löggjafarþing 2010-2011.

Þskj. 60 – 59. mál. Tillaga til þingsályktunar um formlega innleiðingu fjármálareglu.

Almennt:

Hagsmunasamtök heimilanna geta tekið undir tillögu til þingsályktunar um formlega innleiðingu fjármálareglu, út frá þeim markmiðum sem fram koma í henni. En um leið er rétt og skylt að taka fram að það er gert án sérfræðipækkingar um tæknileg atriði við innleiðingu fjármálareglunnar og nákvæmlega hvernig hún virkar, útskýringar þess eru mjög tæknilegar.

HH undirstrika að þau taka hér ekki afstöðu af eða á, hvorki til Evrópusambandsaðildar né upptöku Evru.

HH ítreka að endurskoða þarf samspil verðtryggingar, lámarksávöxtunarkröfu lífeyrissjóðanna upp á 3,5%, háa núvirðiskröfu á fjárskuldbindingar vegna lífeyrisréttinda og ríkisábyrgð á lámarks lífeyrisréttindum opinberra starfsmanna, ef einhver meining er í að ná niður vaxtastigi í landinu. Raunávöxtunarkrafa upp á 3,5% þar sem meðalhagvöxtur er um 2% sl. 20 ár endurspeglar kerfisbundna skuldsetningu og hærri fjármögnunarkostnað en hagkerfið ræður við. Há núvirðingarprósenta ofan á ríkisábyrgð lífeyrisréttinda stórs hluta vinnuafis sem nær ekki að sýna lámarks ávöxtun leiðir til stöðugra hækkana opinberra gjalda og skatta, sem er fleytt út í verðlag og auka þar með verðbólguþrýsting og veikja kerfisbundið samkeppnishæfni innlendra framleiðslufyrirtækja. Samtímis eykst bókfært skuldavirði, sem gefur mjög skakka mynd af raunstöðu hagkerfisins. Þessir þættir leiða beint bæði til hærri vaxta og verðbólgu en atvinnulífið ræður við, sem hefur leitt til verulegs flóttu frá innlendum lánskjörum. Núverandi kerfi er því langt frá því að vera sjálfbært, þvert á móti virðist allt benda til að það sé að setja hagkerfið á hliðina og vegi beint að innlendum framleiðslufyrirtækjum. Að 70% allra skulda fyrirtækja og hins opinbera hafi verið erlendar eða í erlendri mynt, auk um 17% skulda heimila er skýr falleinkunn á hagsstjórn undanfarinna ára. Stýring á aðgengi að lánsfé er einnig þáttur sem verður að taka til endurskoðunar efnahagsstjórnar. Seðlabanki var úrræðalaus gegn 100% lánveitingum, þar veð voru ákaflega takmörkuð og ekki var krafist greiðslumats. Óheft útlán leiddu beint til gríðarlegrar skuldsetningar og þenslu. Krafa um greiðslumat og stýring á hámarks veðhlutföllum eru dæmi um verkfæri til stýringar á þeim þætti.

Taka stefnu og kerfi hagsstjórnar til gagn Gerrar endurskoðunar tafarlaust. Skapa verður skilyrði til eftirspurnar eftir innlendu lánsfé á samkeppnisgrunni við erlent lánsfé.

Nánari umfjöllun:

Með íslensku krónuna sem lögeyri á Íslandi er eðlilegt að taka mið af orðum góðs manns sem sagði efnislega: „Við þurfum að fara að meðhöndla krónuna, eins og við værum komin með Evruna“. Meiningin er helst sú að hver gjaldmiðillinn er skiptir ekki öllu máli, ef hagstjórn er í ólagi og við leggjum okkur fram um að misþyrma gjaldmiðlinum.

Í greinargerð er því lýst að ef reglan væri í gildi yrði ríkissjóður rekinn með afgangi í góðæri en halla í óáran. Hann ynni sem sagt á móti og drægi úr hagsveiflum, drægi úr umsvifum sínum í þenslu en yki við í samdrætti. Einnig að vextir hefðu að öllu jöfnu verið stöðugri og lægri, ef skilyrði í fjármálareglu hefðu verið til staðar og verið fylgt, og fleira nefnt.

Samtökin vilja vekja athygli á og hvetja til að í ríkisfjármálum sé horft til enn lengri tíma en gert er. Tilgangur þess er að skapa meiri yfirsýn og skilning Alþingismanna þeirra sem fjárlögin hafa áhrif á, á lengri tíma áhrifum breytinga sem ákveðnar eru og veiti aðilum betri grundvöll til að bregðast tímanlega við áhrifum þeirra.

Í þessu sambandi má benda á sveitarfélögin þurfa samkvæmt lögum að gera fjárhagsáætlanir bæði til næsta árs og næstu þriggja ára þar á eftir. Best og virkast þykir nú að gera það samtímis, í einu lagi, gefur mun betri yfirsýn. Á þeim vettvangi hefur stundum verið rætt að gagnlegt væri að gera fjárhagslegar áætlanir á grófari skala til enn lengri tíma, horfa lengra, til dæmis til tíu ára eða meira. Fyrir utan innleiðingu hæfilegra fjármálareglna fyrir sveitarfélög. Þannig er hægt að meta og bregðast fjárhagslega fyrir við þróun sem er í gangi og/eða fyrirsjáanleg. Ef áætlað er til skamms tíma hjá opinberum aðilum, svo sem bara árs, má búast við að sífellt sé verið í „varanlegu bráðabirgðaástandi“, alltaf að bregðast við afleiðingum í stað þess að taka af skarið og stýra þróuninni. Lengri tíma áætlunargerð, virkt samráð og sameiginleg yfirsýn lykilaðila, ætti þannig að bæta ákvörðunartöku á öllum stigum og auðvelda alla stýringu, svo sem að ná markmiðum fjármálastefnu og peningamálastefnu þjóðfélagsins (ríkisstjórnar og Seðlabanka).

Í greinargerð er meðal annars talað um að sveitarfélögin megi ekki vinna á móti hagstjórnarmarkmiðum. Þessu má líka beina að ríkinu, því raddir hafa heyrst frá Alþingismönnum um að ríkið þurfi líka að draga saman og spara eins og aðrir, þegar harðnar í ári. Það er ekki rétta hugsunin til að draga út hagsveiflunum. En, að sjálfsögðu þurfa þessir stóru leikendur á opinbera sviðinu, ríkið og sveitarfélögin, að spila sem best saman í hagstjórn.

Eins er talað um vanda stjórnmalamanna, almenna freistingu til að auka við framkvæmdir og útgjöld í aðdraganda kosninga og fleira. Spyrja má, hvort fjármálaregla, með skynsamlegum viðmiðum sem samstaða næst um í upphafi, sé ekki bara góð og þægileg fyrir stjórnmalamenn, sem geti þá vísað á hana sem rök fyrir aðhaldi þegar eigin freistingar eða ytri þrýstingur um útgjaldaaukningu á þá eykst.

Stöðugleiki er áhugavert markmið. Hagsmunasamtök heimilanna styðja slíkt markmið.

Virðingarfyllst,

f.h. Hagsmunsamtaka heimilanna / www.heimilin.is

Friðrik Ó. Friðriksson formaður stjórnar HH

Arinbjörn Sigurgeirsson ritari stjórnar